

नेपाल सरकार
शिक्षक सेवा आयोग
निम्न माध्यमिक तह खुला प्रतियोगितात्मक विषयगत परीक्षाको पाठ्यक्रम- २०७६
विषय: नेपाली पूर्णाङ्क: १०० समय: ३ घण्टा

खण्ड : क

एकाइ एक : भाषिक सिप शिक्षण

- १.१ भाषिक सिप शिक्षण: परिचय र आवश्यकता
- १.२ भाषिक सिपको आपसी सम्बन्ध तथा प्रयोगात्मक शिक्षण
- १.३ सुनाइ र बोलाइको सम्बन्ध तथा प्रयोगात्मक शिक्षण योजना
- १.४ पढाइ शिक्षणको परिचय, आवश्यकता, प्रकार, शिक्षण क्रियाकलाप, प्रयोग हुने शैक्षिक सामग्री, मूल्याङ्कन, पठन र बोध
- १.५ लेखाइ शिक्षणको परिचय, आवश्यकता, लेखाइ शिक्षणका क्रियाकलाप, लेखन अभ्यास, प्रयोग हुने शैक्षिक सामग्री र मूल्याङ्कन

एकाइ दुई : विधा शिक्षण

- २.१ भाषिक विधा शिक्षण: परिचय, किसिम र महत्व
- २.२ पद्य विधा शिक्षण : परिचय, प्रयोजन, शैक्षिक सामग्री, शिक्षण क्रियाकलाप र मूल्याङ्कन
- २.३ गद्य विधा (कथा, निबन्ध, जीवनी, रूपक, चिठी) शिक्षण : परिचय, प्रयोजन, शैक्षिक सामग्री, शिक्षण क्रियाकलाप र मूल्याङ्कन
- २.४ विधा र सिपको सम्बन्ध, भाषिक सिप विकासमा विधा शिक्षणको भूमिका, विभिन्न विधाका अभ्यास र शिक्षण
- २.५ विधाका पाठहरूको पठन तथा पठन संस्कृति विकासका आधार

एकाइ तीन : व्याकरण शिक्षण र नेपाली व्याकरण

- ३.१ कार्यमूलक व्याकरणको परिचय र प्रयोजन, व्याकरण शिक्षण विधि र आधारभूत तहमा व्याकरण शिक्षण सम्बन्धी क्रियाकलाप
- ३.२ भाषिक संरचना (वर्ण, अक्षर, शब्दवर्ग, शब्द व्युत्पादन र रूपायन, सङ्गति, वाक्य प्रकार, कारक र विभक्ति)
- ३.३ वाक्य परिवर्तन : पदकोटि (लिङ्ग, वचन, पुरुष, आदर, काल, पक्ष, अर्थ, वाक्य, वाच्य, ध्रुवीयता) का आधारमा वाक्य परिवर्तन, वाक्य संश्लेषण र विश्लेषण तथा तिनको शिक्षण कार्यकलाप
- ३.४ शब्दभण्डार र उखान टुक्का शिक्षणका कार्यकलाप
- ३.५ वर्णविन्यास तथा लेख्यचिह्नको परिचय, शिक्षण कार्यकलाप र शब्दकोशको प्रयोग

एकाइ चार : व्यावहारिक लेखन, सिर्जनात्मक लेखन र भाषिक सम्पादन शिक्षण

- ४.१ व्यावहारिक लेखन : चिठी, निमन्त्रणा पत्र र शुभकामना पत्र लेखन
- ४.२ सिर्जनात्मक लेखन : संवाद, वादविवाद, अनुच्छेद, निबन्ध, कथा लेखन)
- ४.३ बोध, बुँदा टिपोट र सारांश लेखन
- ४.४ सामान्य, प्रयोजनपरक र सिर्जनात्मक लेखनको परिचय र अभ्यास
- ४.५ भाषिक सम्पादन : भाषा सम्पादनको परिचय, आवश्यकता, वर्णविन्यास तथा लेख्यचिह्नको प्रयोग,

एकाइ पाँच : निम्न माध्यमिक तह को नेपाली विषयको पाठ्यक्रम तथा पाठ्यपुस्तकको अध्ययन

- ५.१ भाषा पाठ्यक्रम निर्माणका सिद्धान्त तथा निर्माण प्रक्रिया
- ५.२ निम्न माध्यमिक तह नेपाली विषयको पाठ्यक्रमको अध्ययन र राष्ट्रिय पाठ्यक्रम प्रारूप-२०७६
- ५.३ भाषा पाठ्यपुस्तकको परिचय, असल पाठ्यपुस्तकका गुण र पाठ्यपुस्तकको प्रभावकारी प्रयोग गर्ने तरिका
- ५.४ निम्न माध्यमिक तह को नेपाली विषयको पाठ्यक्रम र पाठ्यपुस्तकको तुलनात्मक अध्ययन
- ५.५ शिक्षणका लागि सहयोगी सामग्री : पाठ्यक्रम दिग्दर्शन, शिक्षक निर्देशिका, मूल्याङ्कन निर्देशिका, स्रोत सामग्री, सन्दर्भ सामग्री

खण्ड : ख

एकाइ छः भाषा विज्ञान र नेपाली भाषा

- ६.१ भाषाको परिचय, विशेषता, भाषिक भेदहरू र नेपालमा बोलिने भाषा परिवारको परिचय
- ६.२ नेपाली स्वर र व्यञ्जन वर्णहरूको पहिचान, वर्गीकरण र व्याख्या
- ६.३ अक्षरको परिचय, अक्षर संरचना र अक्षर छुट्याउने आधारहरू
- ६.४ नेपाली भाषाको उत्पत्ति र विकास (प्राचीन, मध्यकालीन र आधुनिक नेपाली भाषा)
- ६.५ नेपाली भाषाको स्तरीकरणका लागि भएका प्रयासहरू

एकाइ सात : पहिलो र दोस्रो भाषाका रूपमा नेपाली भाषाको शिक्षण

- ७.१ भाषा शिक्षणको परिचय तथा भाषा शिक्षणका आधारभूत सिद्धान्तहरू
- ७.२ नेपाली भाषा शिक्षणको आवश्यकता, पहिलो र दोस्रो भाषाका रूपमा नेपाली भाषाको शिक्षण, विषय र माध्यमका रूपमा नेपाली भाषाको उपयोग
- ७.३ नेपाली भाषा शिक्षणमा भाषिक, सामाजिक, सांस्कृतिक, मनोवैज्ञानिक र सिकाइ पक्षको व्यवस्थापन
- ७.४ नेपाली भाषा शिक्षणमा प्रविधिको प्रयोग
- ७.५ नेपाली भाषा शिक्षणका समस्या र समाधानका उपायहरू

एकाइ आठ : साहित्य शास्त्र र विधा सिद्धान्त

- ८.१ साहित्यको परिभाषा, हेतु र प्रयोजन
- ८.२ शब्दशक्ति, रस र अलङ्कारको परिचय र प्रकार
- ८.३ छन्दको परिचय र प्रकार (वार्षिक, मात्रिक, लोकछन्द र मुक्त लय)
- ८.४ पद्य र गद्य विधाको परिचय, महत्व र समसामयिक प्रवृत्तिहरू
- ८.५ नेपाली बाल साहित्यको परिचय र बाल साहित्यका विशेषताहरू

एकाइ नौ : भाषा शिक्षणमा योजना र अनुसन्धान

- ९.१ शैक्षणिक योजना (वार्षिक योजना, एकाइ योजना, पाठ योजना) को निर्माण र प्रयोग
- ९.२ नेपाली भाषा शिक्षणमा विविधताको व्यवस्थापन र उपचारात्मक शिक्षण
- ९.३ शिक्षण सिकाइका आधारभूत सिद्धान्त र सिकाइ सहजीकरण प्रक्रिया (मनोवादी सिद्धान्त र व्यवहारवादी सिद्धान्त)
- ९.४ सिकाइ प्रक्रिया र शिक्षकको भूमिका तथा भाषा शिक्षणमा ज्ञानको निर्माण र पुनर्निर्माण
- ९.५ नेपाली भाषा शिक्षणमा अनुसन्धानको प्रयोग, अनुसन्धान प्रस्ताव तथा अनुसन्धान प्रतिवेदन लेखन

एकाइ दश : भाषिक मूल्याङ्कन

- १०.१ भाषिक मूल्याङ्कनको परिचय, प्रयोजन र भाषिक मूल्याङ्कनका सिद्धान्त
 १०.२ भाषिक मूल्याङ्कनका तरिका तथा मूल्याङ्कनका साधनहरू
 १०.३ निरन्तर मूल्याङ्कन प्रणाली र अक्षराङ्कन पद्धति
 १०.४ विशिष्टीकरण तालिका शिक्षक निर्मित तथा स्तरीकृत परीक्षा
 १०.५ उत्तरपुस्तिका परीक्षणका विधि/ प्रविधिहरू

विशिष्टीकरण तालिका

विषय: नेपाली

तह: निम्न माध्यमिक

एकाइ	विषय क्षेत्र	प्रश्न सङ्ख्या	अंकभार
एक	भाषिक सिप शिक्षण	१	१०
दुई	विधा शिक्षण	१	१०
तीन	व्याकरण शिक्षण र नेपाली व्याकरण	१	१०
चार	व्यावहारिक लेखन, सिर्जनात्मक लेखन र भाषिक सम्पादन शिक्षण	१	१०
पाँच	निम्न माध्यमिक तह को नेपाली विषयको पाठ्यक्रम तथा पाठ्यपुस्तकको अध्ययन	१	१०
छ	भाषा विज्ञान र नेपाली भाषा	१	१०
सात	पहिलो र दोस्रो भाषाका रूपमा नेपाली भाषाको शिक्षण	१	१०
आठ	साहित्य शास्त्र र विधा सिद्धान्त	१	१०
नौ	भाषा शिक्षणमा योजना र अनुसन्धान	१	१०
दश	भाषिक मूल्याङ्कन	१	१०
जम्मा		१०	१००

द्रष्टव्य

- १ पाठ्यक्रम खण्ड क र खण्ड ख गरी दुई खण्डमा विभाजन गरिएको छ।
- २ सामान्यतया खण्ड क बाट सोधिने प्रश्नहरू शिक्षण विधिसँग सम्बन्धित हुनेछ।
- ३ खण्ड ख बाट सोधिने प्रश्नहरू संज्ञानात्मकक तहका हुनेछन्।
- ४ प्रत्येक खण्डको लागि अलग अलग उत्तरपुस्तिका प्रयोग गरिनेछ।
- ५ यो पाठ्यक्रम २०७७।०२।३० गतेदेखि लागू हुनेछ।